

Hugo Claus als schrijver en regisseur

Bron? juni 1967?

door ANTON DEERING

DEN HAAG — Als eerste toneelmanifestatie in het Holland Festival van dit jaar speelde de toneelgroep Toneel Vandaag uit Brussel onder regie van de auteur zelf „Thyestes” van Hugo Claus. Dit stuk ging vorig jaar april te Brussel in première. Het bleek niet mogelijk het daarop onmiddellijk al naar het Holland Festival te halen. Het Brusselse gezelschap moest er eerst mee op reis door Vlaanderen.

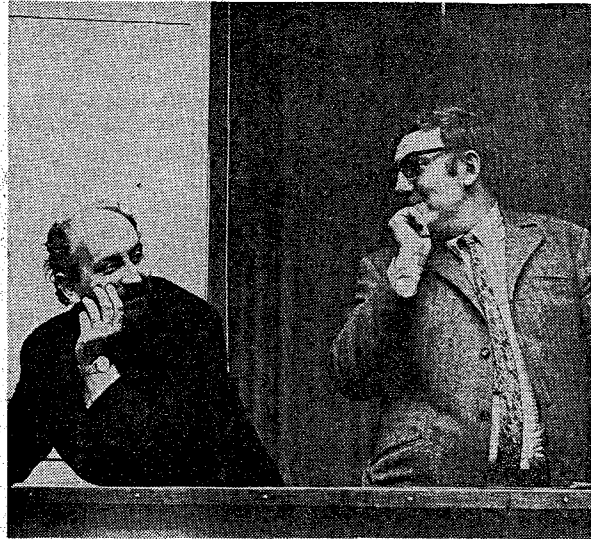
De leider van het troepje, Rudi van Vlaenderen, die met Ton Lutz de hoofdrollen speelt, meende dat juist deze produktie van Thyestes bij uitstek geschikt was als representante van het Nederlandse toneel.

De voorstelling van een Nederlands stuk onder regie van de (Vlaamse) schrijver, wordt immers bezet door Nederlandse en Vlaamse acteurs. Zo spelen behalve Ton Lutz ook nog mee Hetty Verhoogt, Alex van Royen, Franklin Lafour en Jérôme Reehuis, welke laatste onlangs een rol vertolkte in „De dwergen” van Pinter.

„Grootvader”

„Toneel Vandaag is geen vast gezelschap”, aldus Rudi van Vlaenderen. „Het bestaat al negen jaar, maar de enige vaste kracht ben ik zelf. Voor ieder nieuw stuk wordt een bezetting bij elkaar gezocht. Wij spelen bij voorkeur hedendaags Vlaams en buitenlands toneel in de kleine zalen buiten de grote steden van Vlaanderen”.

Auteur-regisseur Hugo Claus, die

* Rudi van Vlaenderen en Hugo Claus... bloederig verhaal in galmtoneel gespeeld.

meegekomen was naar Den Haag, vertelde, hoe hij tot het schrijven van zijn stuk gekomen was.

„Ik was bezig met het bestuderen van de pré-Elizabethanen, onder wie de jonge Shakespeare, en ontdekte dat de oude Seneca als het ware hun grootvader was”.

En Hugo Claus, die na zijn debuut als toneelschrijver in 1955 met „De bruid in de morgen” al tien stukken op zijn naam heeft staan, begon met de bewerking van Seneca's bloedige verhaal van de weerwraak.

„Seneca is een slecht toneelschrijver, maar wel een heel boeiend auteur. Daarom handhaafde ik alleen het verhaal van Atreus, die zich wreekt op zijn broer Thyestes, die hem zijn vrouw en zijn koninkrijk heeft ontstolen. Die wraak is beestachtig, want Atreus geeft tijdens een feestmaal zijn broer diens eigen kinderen te eten”.

Claus, die behalve dichter, romancier en toneelschrijver ook films regisseert en schildert, acht zich niet gebonden aan een of andere vorm van scheppen. „Ik doe waar ik zin in heb. Ik acht me ook niet gebonden aan een stijl”, aldus reageerde hij op de vraag waarom eigenlijk alle tien zijn stukken zoveel van elkaar verschillen.

„Ik was een behoorlijk dichter op mijn twintigste, nu schrijf ik toneel. En voor mijn tachtigste wil ik nog wel wat anders doen”, scherpte hij met pretoogjes achter zijn zonnebril.

„Als ik talent had zou ik ook nog danser of voetbalkeeper willen zijn”. Behalve in Vlaanderen is „Thyestes”, ook gespeeld in het Théâtre des Nations te Parijs, waar de Nederlandse tekst voor de Franse toeschouwers via koptelefoons in een Franse vertaling te beluisteren was.

„De ontvangst was er schitterend”, aldus Hugo Claus, die er overigens ook helemaal niet mee zat dat na de voorstellingen in Brussel zijn Thyestes niet onverdeeld gunstig was ontvangen. De meeste critici waardeerden de tekst, die cynisch en poëtisch, de bloedige legendarische gebeurtenissen-toepasselijk maakt op onze eigen tijd.

Onveranderd

Zij bewonderden ook het bezwerende spel van Ton Lutz als Atreus, de tot mens geworden beestachtigheid, van Rudi van Vlaenderen als Thyestes en ook van de andere acteurs en actrice. Minder waardering was er echter voor Claus als regisseur. Ondanks een aantal voortreffelijke invallen bleek hij niet in staat zelf zijn tekst in toneelbeelden te transformeren.

„Nee, ondanks die kritiek heb ik sindsdien niet aan de ensenering

veranderd. Ik heb mijn eigen opvattingen en iedereen is vrij het daar al of niet mee eens te zijn”, reageert hij lakoniek.

Met name met de sterk bekritiseerde rhetorische galmtoneel heeft hij opzettelijke bedoelingen: „Ik streef naar afwijking van de gebruikelijke manier van spreken op toneel. Vooral al het zo natuurlijk mogelijk spreken van tegenwoordig irriteert me

verschrikkelijk. Natuurlijk spreken doe je op straat of in het café, maar niet op het toneel”.

Overigens is Hugo Claus nog lang niet aan het einde van zijn toneelschrijvers- en regisseurscarrière gekomen. „Als ik een nieuwe regieopdracht krijg, dan schrijf ik ook weer een nieuw stuk. „Thyestes” is voor mij voornamelijk een springplank”, zegt de 38-jarige Vlaming, die als dichter, bij de Vijftigers, de

zogenaamde experimentelen, werd ingelijfd, maar die zich als kunstenaar steeds weer weet te vernieuwen.

Zijn „Thyestes” is van die vernieuwing een bewijs. Bezoekers van het Holland Festival kunnen dat tot en met 29 juni gaan zien in voorstellingen onder meer in Amsterdam, Nijmegen, Eindhoven, Rotterdam en Tilburg. En op 19 juli geeft de V.P.R.O. er een reeds opgenomen televisieuitzending van.